

Tann 1. apríl í ár verður nýggja ljósmóðurskipanin fyrri Føroyar sett í verk.

Ein arbeiðsbólkur, sum Landsstýrið setti í 1978, hevur arbeitt við málinum og gjørt álit um, hvussu skipanin skal virka.

Stórsta broytingin hjá ljósmóðrunum verður, at tær nú verða settar og løntar av heilsuverkinum.

Gamla skipanin fyrri fylkisljósmóður er yvir hundrað ár, og stavar frá tíðini, tá barnakonur áttu heima. Í dag eiga nærum allar barnakonur á sjúkrahúsi, og tí hevur gamla skipanin verið ótíðarhóskandi í stóran mun.

Marner Simonsen, yvir-lækni varð valdur fyrri Læknafelag Føroya í arbeiðsbólkin, sum er úrslitið av tí skipan, sum nú verður sett í verk.

Marner Simonsen sigur

við Sosialin, at stórsta broytingin í hesi lóg er, at ljósmóður verða settar í starv á sjúkrahúsinum. Tær skulu arbeiða í vaktarskipan, og fáa nú arbeiði teirra lagt í fastari rammur.

Kunna seg um umhvøvið

Harnæst fevnir nýskapin in um eitt ambulatorium, har barnakonur koma til regluligar kanningar, so sum áður varð gjørt heima hjá einstøku ljósmóðurini. Um sjúkrahús ikki er, skulu kanningarnar fara fram á læknamíðstöð. Tó verður loyvt teimum ljósmóðrum, sum hava viðtaluhøli heima við hús, at hetta frameftir.

Ljósmóðrar fara at arbeiða í vaktarskipan á

Nýggja jarðamóðurskipan:

Størri tryggleika í burðartíðini

Orð og myndir
Dagný Joensen

Landsjúkrahúsinum, á Klaksvíkar Sjúkrahúsi og á Tvøroyrar Sjúkrahúsi.

Sostatt kunnu barnakonur ikki longur velja sær eina ljósmóður, sum gera allar kanningar og er hjástødd, tá barnakonan skal eiga.

Verður tryggleikin millum barnakonu og ljósmóður ikki skúgvður til viks við hesi skipan?

— Nei, tað vænti eg ikki. — heldur tvørturimóti.

Veruleikin er tann, at ljósmóðurnar á sjúkrahúsinum fara at skifta barnakonurnar millum sín soleiðis, at barnakonan fær boð um at koma til kanningar hjá eini ljósmóður. Henda verður tann sama sum kannar barnakonuna hvørju ferðina so vitt gjørligt. Umframt hetta, so eru altíð tryggjar ljósmóður á vakt samstundis, t.d. á Landsjúkrahúsinum, so barnakonan hevur møguleika at kanna seg um viðurskiftini og ljósmóðurnar og hava samband við fleiri í hesum tíðarskeiði.

Tá hon so kemur inn at eiga, so er barnakonan ikki ókend við ta ljósmóður, sum skal verða tilstaðar, tá hon eigur. Nýggja lógin fevnir um tryggleikan hjá barnakonuni meðan hon gongur við barninum og tá hon skal eiga, at barsilsferðin skal eydnast so væl sum gjørligt.

Serligar reglur

Her eru serligar reglur gjørdar, sum ljósmóður og læknar á sjúkrahúsinum skulu ganga eftir.

Serliga ansin skulu vit vera um barnakonan er yvir 30 ár, tá hon eigur fyrstu ferð, um serlig arvalig brek eru í familjuni.

Um barnakonan áður hevur átt børn, har barsilsferðin „ever“ verið trupul, ella hon hevur átt deyðt barn. Um barnakonan er undir 17 ár og um hon er yvir 38 ár. Um tað er átta ár síðan hon átti seinast, bert fer at nevna nakur dømi.

— Fyri allar hesar barnakonur er galdandi, at tær skulu eiga á Landsjúkrahúsinum, tá tað í lógin istendur, at ein serlækni í nærreði skal vera á sjúkrahúsinum. Í Føroyum starvast bert tveir læknar við hesi út-

búgving.

Marner Simonsen og Turið Holm, sum bæði arbeiða á Landsjúkrahúsinum.

Eru kunnugar við umstøðurnar

Fyri allar barnakonur er galdandi, at tær fáa eina nágreiniliga kanning umleið fyra vikur áðrenn tær skulu eiga. Henda kanning er nýggja og kemur afturat teimum, sum higartil hava verið galdandi.

— Tað er av serliga stórum týdningi, at henda kanningin kemur afturat, sigur Marner Simonsen. Áður komu barnakonurnar á sjúkrahúsið tá tær høvdu fingið verkir ella beint áðrenn tær skuldu eiga.

Vit høvdu ongur serligar upplýsingar frammanundan, og tí kann sigast at umstøðurnar hjá barnakonu og starvsfólki á sjúkrahúsinum ikki vóru nóg góðar.

Tá barnakonan kemur til hesa seinastu kanningina, verður hon nágreiniliga kannað at vita, hvussu hon skal eiga og um heilsustøðan er í lagi. Tá kunnu vit siga um barnakonan skal eiga á vanligan hátt, ella nakað er til hindurs so hon skal hava keisaraskurð. Ein sjúkradagbók verður síðan skrivað, og tá barna-

konan kemur inn at eiga, so eru nágreiniligt tilfar at stuðla seg til, so føðingin kann eydnast so væl sum gjørligt.

Eftir nýggju skipanini er frameftir loyvt at eiga heima?

— Tað er rætt, at barnakonur hava í boði at eiga heima, um tær ynskja tað, tí ljósmóðrar hava skyldu at fara út í heimið, um tað er tikið avgerð um, at føðingin skal ganga fyrri seg har.

Her skal takast til, at barnakonan tá er nágreiniliga kannað, og at hon bert fær loyvi til hetta, um ljósmóður og lækni hava givið grønt ljós.

Krevst upplýsing

Í lógin istendur eisini, at kvinnur skulu fáa fyrribyrgjandi evni, — eisini um tær eru undir 18 ár og uttan samtykt frá foreldrunum?

— Nú verður markið tikið burtur, har áður var galdandi, at foreldrin skuldu geva samtykki, um kvinnur undir 18 ár skuldu hava fyrribyrgjandi evni.

Um henda skipan skal virka eftir ætlan, so krevst upplýsing og undirvísing í hesum spurningum.

— Eg haldi tó, at tað hevði verið best, um foreldur at ungum gentum

undir 18 ár vistu, at fyrribyrgjandi evni varð givið.

Í lógin istendur eisini, atupplýsing og undirvísing skal gevast, so her er beinleiðis víst á, at hetta skal fremjast. Her hevði verið rættast at endurprenta bókina »Betri Fyrirvarin«, sum ein kvinnubólkur í Keypmannahavn hevur skrivað, (við ráð og leiðbeining frá MS, red.). Hetta er einasta bók umframt »Ettin Unga«, um slið evni, ið er prentað á føroyskum máli.

Einki er nevnt um fosturvatskanningar í lógin. Er einki gjørt við hetta í Føroyum?

— Fosturvatskanningar verða frameftir bjóðaðar kvinnum yvir 35 ár, sum skulu eiga fyrstu ferð. Umframt hesar kunnu barnakonur við arvaligum brekum í familjuni fáa fosturvatskanningar.

— Hetta verður bert gjørt í Danmark, og tí skulu barnakonur frameftir av landinum, um tær skulu fáa fosturvatskanningar, tí vit hava ikki umstøður til slíkar royndir.

Tó kann viðmerkjast, at barnakonur fáa ferð og aðrar útreiðslur endurgoldnar, um farið verður til Danmarkar at fáa hesa kanning, sigur Marner at enda.

Ljósmóðurskipanin fevnir eisini um annað enn at eiga børn. Nu skulu gentur undir 18 ár fáa fyrribyrgjandi evni, uttan at foreldrin verða spurð fyrst. Hetta krevur upplýsing og undirvísing, sigur Marner Simonsen, um skipanin skal virka eftir ætlan

Marner Simonsen hevur verið við í arbeiðsbólkinum, sum hevur lagt nýggju ljósmóðurskipanina til rættis